

Celâl Sahir Erozan (1883-1935)

Celâl Sahir Erozan

Celâl Sahir, 19 Eylül 1883'te, İstanbul Aksaray'da doğdu. Babası Yemen valiliği ve kumandanlığı da yapmış olan İsmail Hakkı Paşa, annesi Fehime Nüzhet Hanım'dır. Anne ve babasının ayrılması üzerine beş yaşından itibaren annesi ile yaşamaya başladı. Şairin annesi, sanata ve şiire meraklı bir insandır. Oğluna da ilk sanat ve edebiyat zevkini veren Fehime Nüzhet Hanım, bir divan oluşturacak kadar şiirler yazmış, oyunlar kaleme almıştır. İlkokula Numune-i Terakki Mektebinde başlayan Celâl Sahir, Davud Paşa Rüştüyesi ve Vefa İdadisinde eğitim gördü. Lise yıllarında Fransızca öğrendi. Mekteb-i Hukuka iki yıl devam etti, fakat bitiremedi. 1903'te Hariciye Nezaretinde kâtip olarak memuriyet hayatına başladı. 1904 yılında Halet Hanım'la evlendi. Bu evlilikten biri erkek, üçü kız olmak üzere dört çocuğu oldu. Celal Sahir, bundan başka iki evlilik daha yaptı. Hariciye Nezaretindeki memuriyetinden sonra öğretmenlik yaptı. Mercan ve Kabataş idadilerinde, İstanbul Lisesinde, Mekteb-i Sultanide (**Galatasaray Lisesi**), İstanbul Muallim Mektebinde kompozisyon, edebiyat ve Fransızca hocalığı görevlerinde bulundu. Mütareke döneminde komisyonculuk ve ticaretle uğraştı, Barut Şirketi komiseri olarak çalıştı. **Atatürk**'ün isteğiyle Zonguldak (1928-1935) milletvekili oldu. Yeni alfabenin tespiti için kurulan heyette görev aldı. **Türk Dil Kurumu**'nun (Türk Dili Tetkik Cemiyeti) kurucuları arasında yer aldı ve başkan vekilliğinde bulundu. Verem hastalığından dolayı çocukluğundan itibaren zayıf bir bünyeye sahip olan Celâl Sahir, sık sık hastalandı. Bu hastalığa ömrünün sonlarında akciğer kanseri de eklendi. 16 Kasım 1935'te Kadıköy'deki evinde hayata gözlerini kapadı; Bakırköy Mezarlığına, annesinin yanına defnedildi.

Celâl Sahir'in edebiyat ve şiire ilgisi annesinin de etkisiyle çok küçük yaşlarda başladı. Bu konuda "şiir yazmak merakı eğer ırsî bir şey ise bu bana annemden geçmiştir" demiştir. Okul sıralarında güzel şiir okuma ve hitabetiyle ön plana çıktı. II. Abdülhamid'in huzurunda şiir okuyup ödüllendirildi. Çağdaşlarının birçoğunda olduğu gibi o da lise hocalarından etkilendi. Vefa Lisesi'nden hocası olan Muallim Naci'nin tesirinde kaldı, daha sonra Abdülhak Hamid, Recaizâde Mahmut Ekrem ve Tevfik Fikret gibi daha yenilikçi şairlerin etkisi görülmeye başlandı. Çağdaşı birçok Servet-i Fünûn yazar ve şairi gibi o da Fransız edebiyatından etkilendi. 1899'dan itibaren şiirleri dergilerde yayımlanmaya başladı. *İrtika*, *Malumat*, *Musavver Fen ve Edeb*, *Pul* ve *Lisan* gibi dergilerde şiirleri ve yazıları çıktı. Servet-i Fünûn edebî hareketine dâhil oldu. Servet-i Fünûn hareketinin en genç isimlerinden olan şair, 1909 yılında da Fecr-i Âti hareketinin öncüleri arasında yer aldı. Servet-i Fünûn dergisinin Fecr-i Âti'nin yayın organı olmasında önemli bir rol oynadı. Kadın dergiciliğinin moda olduğu o günlerde, *Demet* adında bir kadın dergisi çıkardı. Bir süre *Musavver*

Muhit dergisinin müdürlüğünü yürüttü. 1909'da Fecr-i Âtî topluluğuna, daha sonra da Türkçülük akımına katıldı. Servet-i Fünûn dergisinde yayımlanan "Lisanımız" başlıklı üç makaleden oluşan seri yazısında, dilin sadeleştirilmesini savunup sağlam bir imlânın gerekli olduğunu dile getirdi. Yeni Lisan hareketini destekledi, Genç Kalemler dergisi yazarları ile tanıştı. **Türk Yurdu**, Türk Derneği, Genç Kalemler gibi Türkçülüğü ve dilde sadeleşmeyi savunan yayın organlarında yazılar yazdı. **Türk Ocakları**, Türk Derneği gibi Türkçü derneklere katıldı. Sultanahmet'teki evini Türk Derneğine tahsis etti. Mütareke döneminde çıkan *Kitap* dergilerinin yayımlanmasına katkıda bulundu. Bilgi Mecmuası, Halka Doğru ve Türk Sözü dergilerini yönetti.

Edebi hayatını Servet-i Fünûn, Fecr-i Âtî ve Millî edebiyat gibi dönemlere ayırabileceğimiz Celâl Sahir, daha çok şair kimliğiyle ön plana çıkmıştır. Bu bakımdan o, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âtî, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet dönemlerinde hâkim olan edebiyat anlayışlarını benimsemiştir. İlk şiirlerinde, klasik şiirin izlerini taşısa da daha sonra, Fransız edebiyatıyla da aşına olunca, Servet-i Fünûn edebiyatına dâhil oldu. Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtî döneminde daha çok kadın, aşk, melankoli konularında şiirler yazdı ve Servet-i Fünûn estetiğine sadık kaldı. Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtî etkisiyle 1898 ve 1909 yılları arasında yazdığı şiirleri *Beyaz Gölgeler* adlı kitabında topladı. Eser, Edebiyât-ı Cedîde Kütüphanesi'nin on üçüncü kitabı olarak 1909 yılında neşredildi. Genç Kalemler hareketine iştirak etmesiyle başlayan Millî edebiyat ve Cumhuriyet dönemlerinde devam eden süreçte toplumsal konulara yöneldi. Balkan Savaşları, Kurtuluş savaşı, vatan duygusu, Türkçülük ve milliyetçilik gibi konularda şiirler yazdı. Bu konuları ele alışı, eskiden olduğu gibi duygusal ve romantiktir. Hiçbir zaman aşk ve kadın temalarını ikinci plana atmadı. Bu yüzden de "aşk ve kadın şairi" olarak bilinen şair için "feminist şair" ve "şair-i nisa" gibi tabirler kullanılmıştır. Abdülhak Hamid, onun hakkında *Celal Sahir'e* ve *Celal Sahir İçin* başlıklı iki şiir yazmış ve beğendiği genç şairlerden olduğunu ifade etmiştir. Celâl Sahir'e başlıklı şiirinde onun şiirini, "deste-i şî'r-i nâzikter" olarak nitelemiştir. Şahabettin Süleyman da onda bir "Alfred de Musset tarz-ı tahassüsü" olduğunu yazar. Celâl Sahir, "Kadınlar olmasa öksüz kalır eş'arım" diyerek şiirinin asıl kaynağının kadınlar olduğunu kendisi de ifade etmiştir. Daima kadın ve aşktan bahsettiği için kendisini eleştirenlere *Mu'tezirlerime* ve *Şiirlerim* başlıklı şiirleriyle karşılık verdi. *Şiirlerim* şiirinde "Artık yetiştî, ey ebedî mu'tezirlerim/Hep bir silâhla etmeyiniz şî'rime hücum/Yalnız evet, kadınlığı şî'rimde inlerim/Hep bir silâhla etmeyiniz şî'rime hücum" dizelerine yer verdi. Yine *Şiirlerimin Ruhu*, *Mu'tezirlerime* ve *Şiirlerim* gibi poetik şiirlerinde, şiir anlayışını da ortaya koydu. Servet-i Fünûn yazar ve şairlerinde açık bir şekilde görülen eserlerinde kadın ve aşk gibi konulara yer verme, kadın dergileri çıkarma onun eserlerinde de yoğun bir biçimde görülür. Eserlerinde kadın ve aşkın merkezî bir rol olması ve kadın dergisi çıkarması bakımından çağdaşlarından Mehmet Rauf'a benzer. Ayrıca şiirlerinde tabiat, hayat, sevgi, hayal, hayal kırıklığı, hayal-hakikat zıtlığı, yalnızlık, ölüm, hüzn ve melankoli gibi konular yer alır.

Şiirlerine aruz vezniyle başlayan şair, Millî edebiyat döneminde hece veznini kullanmış olmasına rağmen aruzdan heceye geçişte güçlük çekmiştir. Bir süre sade bir dil ve aruz vezniyle yazdığı şiir denemelerinden sonra hece veznine geçti. Diğer Servet-i Fünûn şairlerine göre dili sadedir. Millî edebiyat döneminde, **Mehmet Emin Yurdakul**'un etkisinde kaldı, millî duyguları işleyen hamasî şiirler kaleme aldı. Cumhuriyet döneminde de şiir yazmaya devam etti. Kurtuluş savaşını konu alan ordunun kahramanlıkları, Türklük ve vatan duygusu temalı manzumeler kaleme aldı. Atatürk'ün Samsun'a çıkışını anlatan *O Geliyor* ve *Büyük Kurtarıcıya* (eski harflerle Gazi Mustafa Kemal adı üzerine bir akrostiş şiir olan) manzumeleri de bu dönemin mahsulüdür. Hakkı Naşir müstear ismiyle 1919 yılında yazdığı *İstanbul İçin Mebus Namzedlerim* isimli şiir kitabında aralarında Cenap Şehabettin, **Ali Kemal**, Celâl Nuri ve Rıza Tevfik gibi isimlerin bulunduğu kişileri ironik bir dille hicvetti. Celâl Sahir'in nesir yazıları ise daha çok edebiyatçılar, Türk Edebiyatı, edebî eleştiri, dil ve tiyatro gibi konular üzerine yazdığı yazılardan oluşmaktadır. Servet-i Fünûn döneminde

sanatın ve edebiyatın özerk bir alan olarak görülmesi, dönemin bütün yazarları gibi Celâl Sahir'in de bu tarz konulara yönelmesinde etkili olmuştur. Celâl Sahir, her ne kadar Servet-i Fünûn başta olmak üzere Fecr-i Âtî ve Millî edebiyat hareketlerine dâhil olsa da bunların hiçbirinde ön plana çıkan sembol isimlerden olamamış; farklı sanatsal yaklaşımlara göre değişen bir şiir tarzı benimsese de şiirindeki bazı temel öğeler pek değişmemiştir.

Eserleri: Beyaz Gölgeler (Şiir/1909), Buhran (Şiir-Mensure/1909), Siyah Kitap (şiir-mensure/1912), Simon (Eugene Brieux'den çeviri tiyatro/1908), Kıraat-i Edebiyye (Fuat Köprülü ile birlikte hazırladıkları üç ciltlik orta öğretim okuma kitabı/1914), Muntehab Çocuk Şiirleri (Mehmed Asım ile birlikte ilkokullar için hazırlanan üç ciltlik antolojidir/1919), İstanbul İçin Mebus Namzedlerim (Hakkı Naşir müstearıyla yazdığı hiciv şiirleridir/1919), Kardeş Sesi (1908), Resimli Ay İmlâ Lügati (1928). Bunların yanı sıra, Celal Sahir'in edebiyat ve eleştiri üzerine çeşitli dergilerde çıkan, fakat henüz bir araya getirilmemiş yazıları da vardır.

Ekrem GÜZEL

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Kenan, **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, İstanbul, İnkılâp Yayınları, 2010.

AKYÜZ, Kenan, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İstanbul, İnkılâp Yayınları, 2015.

APAYDIN, Mustafa, "Celal Sahir'in Şiiri", **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt I, Sayı, 2, Adana, 1987. S. 61-71.

ERCİLASUN, Bilge, **İkinci Meşrutiyet Devrinde Edebi Tenkit**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2013.

İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, Cilt I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1969.

KANDEMİR, Mehmet Doruk, **Celal Sahir Erozan'ın Şiirleri: Çeviri Yazı ve Tematik İnceleme**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

KARACA, Nesrin Tağızade, **Celal Sahir Erozan**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

KOLCU, Ali İhsan, **Servet-i Fünûn Edebiyatı**, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2005.

OKAY, Orhan, "Celâl Sahir Erozan", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 7. Cilt, İstanbul, 1993, s. 245-246.

SAFİ, İhsan, "Abdülhak Hâmid Tarhan ve Servet-i Fünûn Edebiyatı", **Servet-i Fünûn Dergisi ve Servet-i Fünûn Edebiyatı Topuluğu**, Gölcük Belediyesi Yayınları, Kocaeli, 2020, s. 105-137.

Şahabettin Süleyman, "Celal Sahir Bey", **Nevsal-ı Millî**, 1330 (1911)

YILDIZ, Sevinç, **Celal Sahir Erozan'ın Dergiciliği ve Kitap Dergileri I-VIII Üzerine Bir İnceleme**, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2010.

23/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/celal-sahir-erozan-1883-1935/?pdf=3735> adresinden erişilmiştir